

Za datę założenia miejscowości przyjmuje się 10 lipca 1519 roku, gdy król Polski i wielki książę litewski Zygmunt August dał bojarynowi Sopoćko Steckowiczowi przywilej posiadania ziemi Romanowszczyzny w powiecie grodzieńskim. A w dokumentach z lat 1550-1560 wzmiankowana jest już droga „z Horodna do miasteczka Sopoćkinie”.

W tamtych czasach większość ludności Sopoćkiń stanowili prawosławni, potem unicy, choć katolicy wśród mieszkańców byli bardzo widoczni. Samodzielnej parafii rzymskokatolickiej w Sopoćkiniach nie było bardzo długo, miasteczko i okolice stanowiły zachodnią część parafii w Hoży. Kościół parafialny był jednak bardzo daleko, a na dodatek za Niemnem, dlatego w połowie XVIII wieku w Sopoćkiniach istniała ołtaria, być może, z niewielką kaplicą filialną, jednak nie ma informacji o jej lokalizacji. † Jak wynika z inwentarza Sopoćkiń z 1704 roku, jedyną chrześcijańską budowlą sakralną w miejscowości był kościół unicki. Powstanie pierwszej parafii rzymskokatolickiej wiąże się z działalnością miejscowych właścicieli ziemi Antoniego i Teofilii Wołowiczów.

Początkowo niedaleko od Sopoćkiń w miejscowości Jasudowo założono nową miejscowość – Teolin, nazwaną na cześć Teofilii Wołowicz. 6 marca 1789 roku właściciele ziem ufundowali w Teolinie kościół rzymskokatolicki. Dekret o utworzeniu nowej parafii wydał arcybiskup wileński Ignacy Masalski. Katolicy Sopoćkiń mieli uczęszczać do kościoła w nowym miasteczku – Teolinie, a grekokatolicy do kościoła unickiego w Sopoćkiniach. Teolin jako oddzielne miasto nie miał jednak szczęścia.

Wraz z rozbiorami Rzeczypospolitej i wejściem kraju sopoćkińskiego najpierw w skład Prus, a potem Księstwa Warszawskiego, a także z wyzwoleniem chłopów z pańszczyzny, era prywatnych miasteczek dobiegła końca. Teolin szybko stał się przedmieściem Sopoćkiń, a nazwa „Teoliński” pozostała tylko w nazwie parafii i jednej z ulic miasteczka.

Do dnia dzisiejszego nie do końca wyjaśniono kwestię daty wybudowania kościoła. Wiadomo, że w połowie XIX wie- ku już istniał. Jeśli spojrzeć na cechy architektoniczne, to świątynia została zbudowana już najprawdopodobniej na początku 1800 roku.

W XIX wieku parafia w Teolinie była dość duża i obejmowała miasteczko Sopoćkinie, 18

dworów i folwarków, oraz 58 wsi. W 1875 roku władze carskie przymusowo nawróciły miejscową ludność unicką na prawosławie, a dwa lata później i parafia rzymskokatolicka w Teolinie została zamknięta z powodu „szkodliwego wpływu na nowo nawróconych do prawosławia byłych unitów”.

W latach 1877-1885 świątynia była filią kościoła parafialnego w Sylwanowcach, po czym władze rosyjskie zamknęły kościół ostatecznie, a w 1890 roku przekazały jego własność prawosławnemu urzędowi.

Decyzją Synodu z września 1893 roku, w celu sprowadzenia byłych unitów na łono Cerkwi Prawosławnej, w Teolinie koło Sopoćkinia powstał prawosławny Monaster Przemienienia Pańskiego. Jego aranżacją zajęła się przełożona Monasteru Leśniańskiego guberni siedleckiej Ludmiła. Kościół został gruntownie przebudowany w stylu prawosławnym (wzniesiono ikonostas, chóry, inny wygląd uzyskała dzwonnica). Powstało kilka nowych budynków.

W październiku 1894 roku klasztor został konsekrowany przez arcybiskupa chełmsko-warszawskiego Flawiana.

W 1908 roku w klasztorze znajdowały się dwie świątynie: Przemienienia Pańskiego (dawny kościół rzymskokatolicki w Teolinie) oraz refektarz pod wezwaniem Opieki Matki Bożej, zbudowany w 1898 roku. Zainteresowanie życiem monasteru wykazywały również znane osobistości w Imperium Rosyjskim. We wrześniu 1900 roku odwiedził go protojerej Iwan Siergijew, który przeszedł do historii jako św. Jan Kronsztadzki. Klasztor faktycznie żył z datków ojca Jana, który w poprzednich latach istnienia przekazał na niego 50 tysięcy rubli. Zakonnice kupiły za te pieniądze folwark Józefatowa, pracowały w nim i karmiły dziewczynki z sierocińca. Po dekrete carskim o tolerancji religijnej parafia rzymskokatolicka w Teolinie została odbudowana, jednak w dawnym budynku kościoła dalej znajdował się prawosławny klasztor.

W związku z tym miejscowy właściciel ziemi Piotr Górski uzyskał zgodę wojewody

suwałkowskiego na budowę drewnianej świątyni i przeznaczył materiał budowlany. Już w 1907 roku powstał kościół pw. św. Jozafata.

Niemal natychmiast po wybuchu I wojny światowej, na początku 1914 roku, żeński klasztor wyprowadził się z Teolina do Grodna.

W sierpniu 1916 roku wyzwolonej świątyni przywrócono status kościoła, a drewniany budynek rozebrano i przekazano katolikom do wsi Pawłówka, która obecnie znajduje się na terenie Polski.

W czasach radzieckich parafianie przez kilka dziesięcioleci sami bronili kościoła i swojej wiary. Przez ostatnie lata parafia rzymskokatolicka w Teolinie oficjalnie nazywa się parafią w Sopoćkiniach.